

Mk 15 a Ž 22 Velký pátek 2025
Ž 22,2-3.5-9.16-25

2Bože můj, Bože můj, proč jsi mě opustil? Daleko spása má, ač o pomoc volám.

3Bože můj, volám ve dne, a neodpovídáš, nemohu se ztišit ani v noci.

5Otcové naši doufali v tebe, doufali, tys jim dal vyváznout.

6Úpěli k tobě a unikli zmaru, doufali v tebe a nebyli zahanbeni.

7Já však jsem červ a ne člověk, potupa lidství, povrhel lidu.

8Všem, kdo mě vidí, jsem jenom pro smích, šklebí se na mě, potrášají hlavou:

9„Svěř to Hospodinu!“ „Ať mu dá vyváznout, ať ho vysvobodí, když si ho oblíbil!“

16Jako střep vyschla má síla, jazyk mi přisedl k patru. Vrháš mě do prachu smrti!

17Smečka psů mě kruhem svírá, zlovolná tlupa mě obkličuje; sápo se jako lev na mé ruce a nohy,

18mohu si spočítat všechny své kosti. Pasou se na mně svým zrakem.

19Děli se o mé roucho, losují o můj oděv.

20Nebud' mi vzdálen, Hospodine, má sílo, pospěš mi na pomoc!

21Vysvobod' mou duši od meče, chraň jediné, co mám, před psí tlapou;

22zachraň mě ze lví tlamy, před rohy jednorožců! – A tys mi odpověď.

23O tvém jménu budu vyprávět svým bratřím, ve shromáždění tě budu chválit.

24Kdo se bojíte Hospodina, chvalte ho! Ctěte ho, všichni potomci Jákobovi, celé Izraelovo potomstvo, žij před ním v bázni!

25Nepohrdl poníženým, v opovržení ho neměl. Když trpěl příkoří, neukryl před ním svou tvář, slyšel, když k němu o pomoc volal.

Bože můj, Bože můj - proč jsi mne opustil?! - tenhle výkřik zní jako poslední Ježíšovo slovo ve vyprávění evangelisty Marka. Zní otázka, na kterou už tazatel nedostal odpověď. Znějí poslední slova, která představují otazník nad Ježíšovým dílem a jeho budoucností. Jakou budoucnost má příběh, který končí v takovéhle opuštěnosti? Ježíš tu nejde na kříž a neumírá jako ten, kdo si odškrťává položky na předem napsaném scénáři. Po celou dobu zápasí s vlastními obavami a pochybnostmi. V modlitbě vybojoval odhodlání dovést svůj zápas až do konce – aby na tom konci zazněla otázka. Sice otázka biblická, otázka žalmová, ale přece jen otázka.

Z výkřiku *Bože můj, proč jsi mne opustil* zní především opuštěnost. *Nezapomeň na tu chvíli, kdy ho všichni opustili*, soustředí naši pozornost spirituál. Od svého zatčení nemá Ježíš nablízku nikoho ze svých blízkých. *Všichni ho opustili*, poznamená při zatčení mrazivě stručně evangelista. Petr, ještě chvíli zpovzdálí následující, se ho na tříkrát veřejně zřekl. Když tě opustí všichni, kdo ti projevovali oddanost, úctu, důvěru, když tě opustí všichni, kdo byli ochotni nasadit se pro tvou věc,... neznamená to, že tě opustil i Bůh?

Tahle opuštěnost lidmi, z níž logicky plyne i opuštěnost Bohem, to je bezpochyby hotová věc pro ty, **kdo stojí kolem kříže**. Potrášají hlavou a sebejistě si na ukřižovaného

Ježíše ukazují: *Hanba! Koukejte na něj – kasal se, že zboří chrám a ve třech dnech ho vystaví, a koukejte jak dopadl!* A s krutou ironií dodávají: *Zachraň sám sebe! Sestup z kříže!* Ukaž obrat na poslední chvíli, zázrak, kterým doložíš, že máš Boha na své straně! Ale Ježíš nepředvede zázrak. Nezachrání sám sebe. Zmučen a vysílen zvolá *Bože můj, proč jsi mne opustil?*, vydechne naposled a zůstane jen ozvěna těch posledních slov.

Evangelista je uvádí dokonce v originále: **Eloi, Eloi, lema sabachtani?** Jako by nám tím naznačoval: Setrvejte u těch slov – podívejte se do toho originálu, přečtete si ho, možná tam najdete odpověď. Zkusme se tedy vydat právě tímhle směrem: z evangelia do 22. žalmu. Když mu pozorně nasloucháme, zjistíme, že se ten žalm v Markově vyprávění objevil už chvíli předtím: *Děli se o mé roucho, losují o můj oděv. ... zprobíjeli mé ruce a nohy*, nařiká žalmista ve svém ponížení a trápení. *Všem, kdo mě vidí, jsem jenom pro smích, šklebí se na mě, potrášají hlavou: svěř svou nouzi Hospodinu - prý si tě oblíbil, vyvolil - tak ať ti pomůže!* Osamělý žalmista si však uvědomuje: *Já však jsem červ a ne člověk, potupa lidství, povrhel lidu*. Jsem dobrý jen k tomu, aby mne tupili, aby nad mým případem vyjadřovali své opovržení, aby mne odmítli a zcela zavrhl. Nemám už sílu odrážet útoky nepřátel vtipným či statečným slovem. Jazyk se mi lepí na patro. Došly mí síly, nápady i chuť se bránit. Nemám už co postavit proti síle a zpupnosti svých protivníků. Teču jak vosk. Zůstala mi jen má bezmoc.

Do společnosti takových svědků tedy patří podle evangelisty umírající Ježíš. Do společnosti těch, kdo končí svůj zápas v ponížení a opovržení, nebo ve své bezmoci už na nějaký zápas neměli sílu. Do společnosti těch, kterým dějiny nedaly za pravdu, kdo prohrávali, a vůbec se z nich nestaly mučednické idoly. Naopak, jejich smrt provází hlasitá kampaň protivníků – a nepochybně i vlastní otázky. Mělo to všechno cenu? Nekončí celý můj zápas v prázdnotě? Kde mám jistotu, že se ke mně neobrátil zády i Bůh? Jejich písní je 22. žalm. Je písní Davida z doby, kdy mu bylo nejhůř, kdy ho královská vrchnost označila za nepřítele národa. Je písní proroků, svědků Hospodinovy spravedlnosti a věrnosti, které odmítali a umlčovali kovaní věřící, náboženští funkcionáři, uznávané duchovní autority. Ale je taky písní pro všechny, kdo zápasí o lidskost, nebo jen o to zůstat věrný určitým hodnotám – a vyslouží si leda tak posměch, nepřátelství, pronásledování, justiční zvůli. Nebo lživou kampaň, organizovanou majiteli politického a mediálního vlivu.

Takové osudy, osudy, o nichž bývá strach jen mluvit, takové osudy ten žalm v Ježíšových ústech připomíná. A připomíná i otázky, které si klade okolí: Neměli raději odvolat, neměli udělat nějaký kompromis? Mělo to smysl, aby skončili právě takhle? Co svou prohrou vyřešili? Mezi postavy, nad nimiž klademe takovéhle otázky, patří i Ježíš. A patří mezi ně právě jako svědek o Bohu: jako svědek o blízkosti nebeského království naděje a obnovy lidství. Jako Syn, jehož slova, kroky a činy ztělesňují, oč vlastně jde Otcí. Jako svědek, který svým bolestným koncem přeznačuje i zaběhlou představu, kdo to je Bůh a na čí straně stojí.

I proto chce Marek, abychom si spolu s vyprávěním o ukřižovaném četli 22. žalm. **Když totiž žalmista vysloví všechnu bídu**, ponížení, když předloží zoufalství z toho, jak

daleko se ve chvíli takových osamělých konců zdá Bůh sám, **zazní z jeho úst najednou jiná slova**: Slovo skryté a přec pevně důvěry nejosamělejšího z osamělých: *A ty jsi mne vyslyšel*. Davy čumilů se mému konci posmívají, ustrašení si můj příběh vyprávějí jako odstrašující příklad, všeho schopní kariéristé, zbožní mudrlanti i církevní papaláši mají za to, že od takhle zřízené trosky se Bůh dávno znechuceně odvrátil – **ale ty jsi mne vyslyšel**.

Až sem, k tomuto vyznání a jeho pokračování míří ono volání *Bože můj, Bože můj, proč jsi mne opustil? Kam povede moje strašná opuštěnost?* Tady slyšíme začátek odpovědi. Ta otázka míří k nesamozřejmému rozpoznání a k nesamozřejmé vyznání víry: Bůh nestojí na straně mocných a vítězů, před nimiž se plazí (nebo jimž přikyvuji) ti, co dají vždy na toho, kdo právě vyhrává. Bůh neprosazuje své kralování tak, jak jsou lidé zvyklí své věci prosazovat. *Židé žádají mocné zázraky, řekové hledají moudrost*, kde všechno do sebe pěkně logicky zapadá, ale my kážeme Krista ukřižovaného, říká apoštol. Vyprávíme provokativní příběh, který končí otázkou *Bože můj, Bože můj, proč jsi mne opustil?* a věříme, že právě tenhle příběh vypráví i to nejpodstatnější o Bohu samotném. Totiž, že *nepohrdl poníženým, neoškliví si utrpení toho, kdo prohrává*.

Rozjímat nad Ježíšovým utrpením a smrtí ve světle žalmistova vyznání nám nedovoluje utíkat ze života a jeho rozporů a bolestných zápasů. Žalmová otázka, kterou si bere do úst ukřižovaný, doléhá až k nám a ptá se nás: Komu uprostřed svých životů dáváte přednost? Necháte o sobě rozhodovat ty, kdo mají zrovna navrch, nebo dokážete naslouchat tichému svědectví osamělých svědků pravdy? Řídíte se moudrostí, že nejlepší je nevyčínat z davu, nebo jste ochotni riskovat osamělost?

Evangelista ani žalmista přitom netvrdí, že je nutné, aby každý podstoupil zoufalý zápas, na jehož konci bude volat *"Bože můj, Bože můj, proč jsi mne opustil?"* Ten zápas ve své nejhlubší poloze vybojoval Ježíš sám. Naše místo je mezi těmi okolo, odkud se může ozvat pohrdání, zahořklé „vidíte, já to říkal, že to stejně nemá cenu“, nebo se z něj může **ozvat VYZNÁNÍ VÍRY**. Pod křížem to vyznání zaznělo – z úst setníka, který nepatřil ani k učedníkům, ani k velekněžím. Právě on jako první vyznal: *Jistě člověk tento Syn Boží byl*. Ten osamělý troskotající, co zemřel se zoufalou a provokující otázkou na rtech, byl Boží syn. Zemřel jako ten, který uprostřed tohoto světa ztělesňoval Boží naději a záchrannou moc.

Zemřel jako osamělý spravedlivý, který sebe zachránit nechce, a proto může zachránit druhé. A my ten konec můžeme vidět a slyšet s důvěrou, že Bůh od něj neodvrátil svou tvář, že Bůh se k němu ještě přiznává. AMEN.

Mk 15 a Ž 22 Velký pátek 2025

Píseň 744,1+5

In: Skládám naději v Hospodina, má duše v něho naději skládá, čekám na jeho slovo. Čekej Izraeli na Hospodina, neboť u Hospodina jest milosrdenství a mocné u něho vykoupění. Amen. Ž 130,3.4.7

Píseň EZ-S 130

Modlitba

Náš Pane, smíme naslouchat poselství vysvobozující pravdy – i když nemáme sílu sami se vymanit z pout polopravd, lží a poddanství strachu. Smíme slyšet o odpuštění – i když se tolikrát protivíme tobě i bližním. Smíme uslyšet o darované spravedlnosti – i když náš život křiví nespravedlnost, bezohlednost a lhostejnost. Tvůj syn Ježíš Kristus přišel a prolomil pouta našeho otroctví. Jeho dílo je pro nás zdrojem naděje. On vysvobozuje z pout beznaděje, zavrženosti a smrti. Prosíme o blízkost tvého Ducha - abychom to vše s zaslechli i přijali s důvěrou – že tváří v tvář Ježíšovu ukřižování jsme nakonec zváni k naději a obnově žití. AMEN.

1. čtení: Marek 15,24-39

Píseň Byl jsi tam 528

kázání: Ž 22,2-3.5-9.16-25

Píseň EZ-S 328,1-4

CONFITEOR

Ztišme se před naším Pánem a v tichosti srdcí vyznáváme:

Náš Pane, vyznáváme - nejde nám to přiznat se samosebou k příběhu a svědectví tvého ukřižování a osamělosti. Bližší je nám sázka na úspěch a úspěšné, schopnost prosadit se (třebas i za každou cenu) – než tvoje cesta trpícího spasitele. Naše postoje vůči bezbranným a pronásledovaným, lhostejnost vůči utrpení, neochota hledat odpuštění a smíření nás řadí k těm, kdo se nechali odradit tvou bezbrannou službou. Mnoho skutků, slov a postojů nám brání s důvěrou a radostí společně přijmout pozvání k večeři Beránkově. Rozpomeň se i na nás - i nám dej zakusit blízkost tvého království. Ujistí nás, že i naši nevíru, svévoli a beznadějí bereš na sebe - že i nám otvíráš cestu záchrany. V této důvěře tě prosíme: SMILUJ SE NAD NÁMI.

Všichni, kdo takto vyznáváte a prosíte, připojte se hlasitým:

Kyrie eleison

Přijměte slovo milosti:

Dokazuje Bůh svou lásku k nám - když jsme ještě byli hříšní, Kristus zemřel za nás. Když jsme nyní ospravedlněni prolitím jeho krve - spasení budeme skrze něho.

Pozdravení pokoje

EUCHARISTICKÁ MODLITBA:

Náš Pane, Bože a Otče, evangelium vybízí k důvěře, že i nám patří nezasloužené dary Kristova odpuštění a pozvání k novému životu. Dej nám tedy okusit, jak tvé dílo spásy staví na nohy a vysvobozuje z každé temnoty. Očekáváme na blízkost Kristovu, na životodárnou blízkost tvého království. Připomínáme si toto tvé dílo s apoštolem, který dosvědčuje:

Já zajisté přijal jsem ode Pána, což i vydal jsem vám, že - Pán Ježíš v tu noc, v kterouž zrazen jest, vzal chléb - a díky činiv - lámal - a řekl: VEZMĚTE, JEZTE - to jest tělo mé, které se za vás dává. To číňte na mou památku.

Takž i KALICH - když povečeřel - řka: **TENTO KALICH je ta nová smlouva v mé krvi. To číňte, kolikrát koli píti budete - na mou památku.** Kolikrát byste tedy chléb tento jedli a kalich tento pili, smrt Páně zvěstujete, dokud on nepřijde.

Přijď již tedy, Pane Ježíši.

Ve tvém jménu společně prosíme: **OTČE NÁŠ...**

POZVÁNÍ

Jako pozvání ke stolu Kristovu poslyšte zaslíbení proroka Jeremiáše: *Toto je smlouva, kterou s nimi uzavřu po oněch dnech, praví Pán: dám své zákony do jejich srdce a vepíšu jim je do mysli, na jejich hříchy a nepravosti už nevzpomenu.*

Slavit VP budeme v 1 kole. Víno vysluhujeme z kalich i z kalíšků, které potom odložte při odcházení do připraveného košíku.

Ke stolu Kristovu jsou bez rozdílu církevní příslušnosti zváni všichni, kdo věří v jeho vykupitelské dílo a chtějí je spolu s ostatními slavit a přijímat.

PÍSEŇ 510 (Jezu Kriste)

PROPOUŠTĚNÍ

Kristus na svém těle vzal naše hříchy na kříž, abychom zemřeli hříchům a byli živi spravedlnost. Jeho rány vás uzdravily. Jděte v pokoji

MODLITBA

PJKe, ty jsi zemřel, abychom nám patřila svoboda dětí Božích. Děkujeme, žeš nám to u svého stolu živě připomněl. Prosíme, ať dar pravdivého a vysvobozeného života nepromarníme. Prosíme o Ducha svatého, ať nám živě ukazuje, jak evangelium přetváří lidské srdce, lidské vztahy - a pomáhá nalézt odpovědné místo v tomto světě. Amen

Píseň 262 (Můj klenot)

Ohlášky

Přímluvy

Ve tvém jménu předkládáme i tyto prosby:

- prosíme, ať zvěst o tvé záchraně dosahuje i k lidem, jejichž život ničí zpučnost a nespravedlivost mocných.

- prosíme za ty, kdo rozsuzují vinu a nevinu, kdo mají chránit lidi před násilím - prosíme za ty, kdo zápasí o nastolení lidských pořádků na místech, kde vládne už dlouho nenávisť, krivdy a fanatismus.

- prosíme za oběti násilí a bezcitnosti Palestíně, na Ukrajině, za oběti mocenské zvěle v Rusku.

Prosíme za ty, kdo zápasí o lidskou důstojnost všude, kde je ohrožena

- prosíme za křesťany ať jejich hlas stojí na straně ohrožených, osamělých –a nepoklonkuje mocné

- prosíme za ty, kdo tyto svátky budou trávit v odloučení od svých rodin, v nemocnicích, v domovech důchodců, ve věznicích.

Pane - smiluj se - pro JKa, který s tebou a DS vládne navěky. Amen.

Poslání: 1 Kor 1,21-25

Požehnání

Milost Pána našeho Jezukrista, láska Boží a účastenství DS se všechněmi vámi. Amen

Píseň 261,7-8